

Kansrijke beroepen

Waar is de arbeidsmarkt krap?

Mei 2014

1. Kansen voor arbeidsmarktbeleid

De arbeidsmarkt is al langere tijd zeer ruim: de werkloosheid is de afgelopen jaren sterk toegenomen en het aantal vacatures is gekrompen. Zeker nu de economie aantrekt is het relevant om meer inzicht te krijgen op de vraag waar kansen liggen op werk. Het in beeld brengen van beroepen met een krappe arbeidsmarkt kan hierbij helpen. Uit de sectorbeschrijvingen van UWV komt namelijk het beeld naar voren van tekorten in (soms hele) specifieke functies¹. Daarom brengt UWV nu een overzicht uit van beroepen waarvoor, nu of over een paar jaar, sprake is van een krappe arbeidsmarkt.

Aanpak

Het overzicht is tot stand gekomen op basis van beschikbaar cijfermateriaal over vacatures en werkzoekenden, een analyse van openbare (vaak sectorale) rapporten en beschikbare prognoses van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA). Op basis van beschikbare data is een eerste groslijst gemaakt, die vervolgens is voorgelegd aan arbeidsmarktprofessionals (van kenniscentra, branches en bonden, van werkgeversservicepunten en private intermediairs). Deze experts hebben vaak actief meegedacht, materiaal aangeleverd en onderbouwde suggesties gedaan over beroepen die in hun visie krapte vertonen. De uiteindelijke lijst is dus tot stand gekomen in nauwe afstemming met sectoren en intermediairs, waarbij de input vanuit de diverse bronnen zorgvuldig is afgewogen.

Resultaten

We zien meer dan twintig beroepsgroepen met een krappe arbeidsmarkt op dit moment, voor de middellange termijn (2017/2019) is het overzicht nog langer. Het gaat hoofdzakelijk om functies op middelbaar, hoger en wetenschappelijk niveau:

- Begin 2014 zien we op middelbaar niveau krapte in uitvoerende technische functies (monteurs, cnc-verspaners, lassers) en technisch 'kader' (tekenaars, constructeurs, calculators). Met name op hoger en wetenschappelijk niveau zijn er ook signalen van krapte in andere richtingen, bijvoorbeeld bepaalde ict-beroepen (programmeurs), het onderwijs (specifieke vakken) en specifieke financiële beroepen (bijvoorbeeld actuarissen en fiscalisten). In de zorg zien we op dit moment alleen signalen van krapte in hele specifieke functies (bijvoorbeeld in de wijkverpleging of specialisten ouderengeneeskunde).
- Voor de middellange termijn komen voor een belangrijk deel dezelfde beroepsgroepen terug: als de arbeidsmarkt aantrekt wordt de krapte immers eerder groter dan kleiner. Maar er zijn bovendien prognoses van krapte in andere beroepsgroepen, bijvoorbeeld de meer procestechnische en laboratoriumberoepen of bijvoorbeeld productieplanners.

Gebruikswaarde

Voor de geïnventariseerde beroepen is er naar verhouding veel vraag in relatie tot het beschikbare aanbod². Dit maakt het lastig voor werkgevers om vacatures te vervullen, mogelijk is er zelfs sprake van tekorten. Hier ligt dus een noodzaak voor arbeidsmarktbeleid. Het is voor werkgevers van belang dat deze knelpunten worden opgelost. Tegelijkertijd liggen er in deze beroepen kansen op werk. De gebruiksmogelijkheden zijn dus divers. Denk bijvoorbeeld aan de studiekeuzevoorlichting aan jongeren, om- en bijscholing van werkzoekenden of in het kader van Van-werk-naar-werk, het inzetbaar houden van zittend personeel of het bepalen van speerpunten voor regionale arbeidsmarktagenda's. Het bieden

¹ De sectorbeschrijvingen zijn te vinden op www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie onder het tabblad 'sector'.

² Startpunt voor de analyse van het beschikbare aanbod waren de UWV-data over ingeschreven werkzoekenden. In de praktijk bleek uit de feedback van arbeidsmarktprofessionals vaak dat als een beroep op basis hiervan als krap was te kenschetsen, werkgevers ook in algemene zin moeite hadden om kandidaten voor deze functies te vinden (dus ook van werkenden).

werken aan perspectief

van werkzekerheid en het voorkomen van werkloosheid zijn immers belangrijke pijlers in het kabinetsbeleid.

De overzichten geven een zo onderbouwd mogelijk beeld van beroepen met een krappe arbeidsmarkt. Wel wordt er vanuit verschillende hoeken gewezen op regionale verschillen: vacatures voor een bepaalde functie kunnen in de ene regio moeilijk te vervullen zijn en in de andere niet. Sluitingen of reorganisaties van grote bedrijven kunnen de krapte in een bepaalde regio ook behoorlijk verkleinen. Bovendien kan de ene branche meer last hebben van krapte in een bepaald beroep dan de andere. Als er dus in een regio of sector arbeidsmarktinitiatieven worden ontwikkeld gericht op deze beroepen is het belangrijk om altijd eerst bij werkgevers (in de regio) te checken of zij daadwerkelijk knelpunten ervaren of voorzien bij de vacaturevervulling voor deze beroepen.

Er liggen dus kansen in deze beroepen: soms nu, soms op termijn. Maar er liggen natuurlijk ook kansen in andere beroepen. Er zijn bijvoorbeeld ook beroepen waar zich weliswaar geen krapte voordoet, maar wel veel baanopeningen. Die kunnen voor bepaalde groepen zelfs kansrijker zijn dan de beroepen met een krappe arbeidsmarkt. Het gaat bij de geïnventariseerde krapteberoepen namelijk om zeer specifieke beroepen waarvoor vaak een behoorlijke opleiding is vereist. Wel kan het mes bij initiatieven gericht op deze beroepen aan twee kanten snijden: voor werkgevers worden problemen in de personeelsvoorziening aangepakt, kandidaten krijgen perspectief op een (werkzeker) baan.

2. Krapte in de huidige situatie

Uitgangspunt bij het samenstellen van een lijst beroepen met een krappe arbeidsmarkt op dit moment vormden de databestanden waarover UWV zelf beschikt. Er is gekeken naar:

- De typering van de situatie op de arbeidsmarkt naar beroep volgens de spanningsindicator van UWV, uitgesplitst naar circa 900 beroepen (gebaseerd op de eerste drie kwartalen van 2013).
- De uitstroom naar werk vanuit de WW naar beroep (gemiddelde per maand in 2013)
- De verhouding tussen het aantal vacatures en het aantal ingevulde CV's op werk.nl naar beroep (peilmoment ultimo 2013)

Een uitgebreidere beschrijving van deze bronnen is opgenomen in bijlage 1. De drie bronnen geven indicaties van mogelijke krapte, maar kennen ieder ook beperkingen. Wanneer twee van deze drie bronnen indicaties opleverden van een krappe arbeidsmarkt is het beroep opgenomen in een groslijst. Ook wanneer sectorale rapporten duiden op moeilijk vervulbare vacatures is het beroep opgenomen op de groslijst (zie bijlage 2). Deze lijst is voorgelegd aan relevante arbeidsmarktprofessionals uit sectoren en vertegenwoordigers van intermediairs. Wanneer zij (of de meeste van hen) het beeld van een krappe arbeidsmarkt herkennen is het beroep opgenomen in het overzicht. De professionals konden overigens ook aangeven of zij krapte ervaren in andere beroepen. Dan is gekeken of dit beeld door andere bronnen (data en rapporten) wordt bevestigd.

Het uiteindelijke overzicht van beroepen met een krappe arbeidsmarkt op dit moment wordt weergegeven in tabel 1. Het gaat vooral technische beroepen, alsook een aantal specifieke ict-, financiële, zorg- en onderwijsberoepen. Er zijn geen beroepen op lager en elementair niveau gevonden met een krappe arbeidsmarkt, het betreft allemaal banen op middelbaar, hoger en wetenschappelijk niveau³.

Een aantal opmerkingen vooraf:

- Het is nog steeds mogelijk dat er buiten deze lijst beroepen zijn met een krappe arbeidsmarkt. Deze zijn met de gehanteerde methode echter niet in beeld gekomen, of waren lastig te onderbouwen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om hele kleine beroepsgroepen.
- Bij verschillende beroepen wordt aangegeven dat er wel regionale verschillen zijn. Bij de beroepen in onderstaande lijst is in een flink aantal regio's sprake van een krappe arbeidsmarkt, niet per se in alle.

³ Ter check op deze gegevens heeft UWV bij Monsterboard een vergelijkbare ratio CV-vacatures opgevraagd. Monsterboard is na werk.nl de tweede grootste vacaturesite in Nederland. Hoewel de beroepsindeling grofmaziger is zijn er duidelijke overeenkomsten in de bevindingen.

- Er kwamen ook signalen over een kwalitatieve mismatch ('er zijn wel voldoende kandidaten, maar niet de juiste'). Die beroepen zijn niet opgenomen in de tabel. Soms geeft een sector aan moeite te hebben met het werven van kandidaten voor bepaalde functies, omdat mensen uit die beroepsgroep liever in andere sectoren werken. Ook dan nemen we ze niet op in het overzicht.

Tabel 1 Beroepen met een krappe arbeidsmarkt begin 2014

Beroep	Vacatures mn. in sectoren:
Middelbaar	
Pijpfitters industriële montage	Metalektrone en Metaalbewerking
Meet- en regeltechnici, servicemonteurs industriële installaties	Metalektrone en Metaalbewerking Procesindustrie Installatietechniek
Technisch-commercieel personeel: inkopers/verkopers technische producten, medewerkers binnendienst-/buitendienst technisch	Metalektrone en Metaalbewerking Groothandel
Cnc-verspaners	Metalektrone en Metaalbewerking
Gecertificeerde/gespecialiseerde lassers	Metalektrone en Metaalbewerking
Monteurs/Service-monteurs: elektrische installaties, elektrotechniek, werktuigbouw, machines, mechatronica, liftmonteur, koeltechniek	Metalektrone en Metaalbewerking Procesindustrie Installatietechniek Technische groothandel Energiesector
Tekenaar/-constructeurs werktuigbouw	Metalektrone en Metaalbewerking Installatietechniek Technische adviesbureaus
Technisch calculators, werkvoorbereiders	Metalektrone en Metaalbewerking Installatietechniek
Hoger	
Ontwerper-constructeurs werktuigbouw	Metalektrone en Metaalbewerking Technische adviesbureaus
Maintenance engineers	Metalektrone en Metaalbewerking Procesindustrie Technische adviesbureaus/maintenance
Projectleiders/werkvoorbereiders grond-, weg- en waterbouw	Bouw Technisch adviesbureaus Overheid
Ontwerper-constructeurs elektrotechniek	Metalektrone en Metaalbewerking Technische adviesbureaus
Ontwerpers industriële automatisering	Metalektrone en Metaalbewerking Procesindustrie Technische adviesbureaus ICT
Ict'ers: Developers/programmeurs (o.a. java, dot.net, scripttalen), technical specialists, testers, webdevelopers, digital media specialists, accountmanagers	ICT Overheid Financiële sector
1e en 2e stuurman klein- en groothandelsvaart	Scheepvaart
Leraren specifieke vakken VO: exacte vakken (wiskunde, natuurkunde, scheikunde) en talen (met name Duits en Nederlands)	Voortgezet onderwijs
Leraren MBO: techniek, zorg, rekenen, Nederlands, vreemde talen	MBO
Wijkverpleegkundigen	Thuiszorg

Wetenschappelijk

Specifieke medisch specialisten: specialist ouderengeneeskunde (verpleeghuisarts), klinisch geriater, bedrijfsarts, psychiater, maag-darm-lever-specialisten, arts verstandelijk gehandicapten, reumatologen, verslavingsarts	VVT Ziekenhuizen GGZ Arbo-diensten
Ict'ers: developer/programmeur, business analist (o.a. datawarehouse), project manager, security-specialist	ICT Financiële sector Overheid
Chemisch, textiel-, voedingsmiddelen-, procestechnologen, produktontwikkelaars procesindustrie	Procesindustrie Technische adviesbureaus
Leidinggevenden/specialisten R&D, produktontwikkeling	Metalektrone en Metaalbewerking Technische adviesbureaus
Specifieke financieel specialisten: Actuarissen, fiscalisten, registeraccountants, controlers	Financiële sector Overheid

Op **middelbaar niveau** bevat de lijst vrijwel uitsluitend technische beroepen, of beroepen met een belangrijke technische component (bijvoorbeeld verkoopberoepen in de technische groothandel). Vaak is er ook een duidelijke link met het kunnen beheersen van computergestuurde technieken. We zien krapte in enkele uitvoerende technische functies (monteurs, cnc-verspaners, lassers). Daarnaast gaat het om technisch kaderpersoneel (in sommige sectoren ook aangeduid als 'technici'): tekenaars, calculators, werkvoorbereiders. Over deze laatste beroepen wordt wel regelmatig opgemerkt dat niveau mbo-4 het minimum is; in toenemende mate wordt gezocht naar hbo'ers.

Ook op **hoger en wetenschappelijk niveau** gaat het weer vaak om technische functies, maar nu zien we ook andere segmenten waarin krapte lijkt te bestaan: ict-beroepen, bepaalde medisch specialisten en financieel specialisten. In het onderwijs lijken vooral problemen te bestaan met het aantrekken van docenten voor specifieke vakken. Met name in de ICT en de techniek is het soms wel lastig om goed onderscheid te maken tussen hbo- en wo-niveau. De grens is daar niet altijd heel strikt te trekken. Dit geldt eigenlijk ook voor het onderwijs, waar het extra lastig kan zijn om eerstegraads docenten aan te trekken.

3. Krapte op middellange termijn (2017-2019)

Vanuit verschillende sectoren komt het signaal dat men zich zorgen maakt over de beschikbaarheid van personeel op het moment dat de economie blijvend aantrekt en de vergrijzing (uiteindelijk) leidt tot het vertrek van vakervaren personeel. Vaak is de instroom uit het onderwijs onvoldoende om in deze vervangingsvraag te voorzien. Daarom presenteren we ook een overzicht met beroepen waarvoor verwacht wordt dat zich de komende jaren knelpunten in de personeelsvoorziening gaan voordoen. Bronnen hiervoor waren:

- Sectorale rapporten (zie bijlage 2). Deze zijn doorgenomen op prognoses omtrent tekorten. Ook de inschattingen van de kenniscentra over de kans op werk van mbo-opleidingen zijn meegenomen bij het maken van de lijst met tekortberoepen op middellange termijn.
- De prognoses van het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt uit december 2013. ROA geeft een inschatting van de te verwachten knelpunten in de personeelsvoorziening naar beroep tot 2018. Deze prognose is de resultante van de te verwachten uitbreidingsvraag, vervangingsvraag en de te verwachten instroom op de arbeidsmarkt voor dit beroep. De prognoses zijn echter niet op hetzelfde detailniveau beschikbaar als voor de situatie op dit moment: ROA onderscheidt 127 beroepsgroepen. Voor 39 beroepsgroepen worden (zeer) grote knelpunten in de personeelsvoorziening voorspeld.

Ook hier is weer een groslijst gemaakt die is voorgelegd aan sectordeskundigen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van beroepen waarvan wordt verwacht dat de arbeidsmarkt over een aantal jaar krapte zal vertonen.

Opmerkingen:

- Het overzicht is ingestoken op een hoger aggregatieniveau dan het overzicht met krapteberoepen op dit moment. De linkerkolom geeft de brede beroepsgroepen aan. Omdat dit vrij abstracte benamingen zijn wordt in de middelste kolom steeds een aantal voorbeelden gegeven van concrete beroepen. Het valt op dat het in een substantieel deel van de gevallen gaat om dezelfde beroepen als waarvoor ook op dit moment krapte wordt gesignaleerd. Er zijn daarnaast andere beroepsgroepen waarvoor op termijn krapte wordt verwacht.
- Of er daadwerkelijk tekorten ontstaan, en in welke omvang, is op dit moment moeilijk te voorspellen. Veel is afhankelijk van de vraag of de economie blijvend aantrekt en van de initiatieven die worden genomen vanuit sectoren om die tekorten te voorkomen. Ook het moment waarop de krapte ontstaat kan bovendien verschillen. Soms al op dit moment of vrij snel als economie aantrekt, soms pas tegen het eind van het decennium.

Tabel 2 Krapte op middellange termijn

Beroepsgroep	Beroepen bijvoorbeeld:	Met name in sectoren:
Lager beroepsniveau/basisvakmanschap		
Logistiek	Medewerkers expeditie-/distributiecentra	Detailhandel Groothandel Logistieke dienstverlening
Metaalkundig	Machinaal verspaners/-freezers Constructiebankwerkers Soldeerders Branders Snijders	Metalektro en Metaalbewerking
Bouwkundig	Bouwplaatspersoneel: bijvoorbeeld (assistent)metselaars, stukadoors, timmermannen.	Woningbouw
Middelbaar/middenkader-gespecialiseerd vakmanschap		
Agrarisch	Hoveniers Specialisten/teamleiders teelt Dierenhouders/verzorgers veeteelt	Hoveniersbedrijven Land- en tuinbouw Veeteelt
Werktuigbouwkundig, elektrotechnisch	Tekenaars/-constructeurs werktuigbouw (Service-)monteurs elektrische installaties, elektro, werktuigbouw/machines, mechatronica, liftmonteur	Metalektro en Metaalbewerking Procesindustrie Installatietechniek
Bouwkundig	Elektriciens/installateurs bouwnijverheid Sanitair-/verwarmingsinstallateurs Onderhoudsloodgieters/verwarmingsinstallateurs	Installatietechniek
	Calculators Landmeettechnici Uitvoerders Werkvoorbereiders	Grond-, weg- en waterbouw Woningbouw
Technisch, commercieel	Technisch werkvoorbereiders, calculators Inkopers/verkopers technische producten	Metalektro en Metaalbewerking Procesindustrie Installatietechniek (Technische) groothandel
Metaalkundig	Lassers Cnc-verpaners Constructiebankwerkers Instrumentmakers Plaatwerkers	Metalektro en Metaalbewerking
Procestechnisch	Procesoperators Voedingsooperators Verpakkingsoperators	Procesindustrie
Bedrijfskundig	Productieplanners	Divers
Natuurwetenschappelijk	Fysisch, chemisch laboranten	Procesindustrie
Medisch	Verplegenden (met name in de wijk) Doktersassistenten	Thuiszorg Huisartsen, ziekenhuizen

Hoger		
Werktuigbouwkundig	Ontwerper-constructeurs werktuigbouw Maintenance-engineers	Metalektro en Metaalbewerking Technische adviesbureaus Maintenance
Elektrotechnisch	Ontwerper-constructeurs elektrotechniek Ontwerpers industriële automatisering	Metalektro en Metaalbewerking
Procestechnisch	Procestechnologen Chemisch analisten	Procesindustrie
Weg- en waterbouwkundig	Grond-, weg- en waterbouwkundig projectleiders	Grond-, weg- en waterbouw Rijk Gemeenten
ICT	Developers/programmeurs Technical specialisten Testers Webdevelopers, digital media specialisten Accountmanagers	ICT Overheid Financiële sector
Transport	Scheepskapiteins 1 ^e en 2 ^e stuurman groot- en kleinhandelsvaart Leidinggevend transport	Transport en logistiek
Pedagogisch	Docenten exacte vakken Docenten talen (m.n. Nederlands en Duits)	Voortgezet onderwijs
	Docenten techniek, wiskunde/rekenen, talen, economie	MBO
	Leerkrachten en management (Oplopende tekorten in het laatste deel van dit decennium)	Basisonderwijs (hoofdzakelijk in grote steden)
Medisch	(Wijk)verpleegkundigen	Thuiszorg
Technisch (para)medisch	Medisch analisten	Ziekenhuizen
Wetenschappelijk		
Werktuigbouwkundig	Leidinggevend, specialisten R&D Onderzoekers en productontwikkelaars	Metalektro en Metaalbewerking Technische adviesbureaus
Procestechnisch	Chemisch-, textiel-, voedingsmiddelen en procestechnologen Onderzoekers en productontwikkelaars	Procesindustrie Technische adviesbureaus
Elektrotechnisch	Leidinggevend-specialisten elektrotechniek (R&D) Leidinggevend-specialisten industriële automatisering (R&D)	Metalektro en Metaalbewerking Technische adviesbureaus
ICT	Developers/programmeurs Business Analisten (o.a. datawarehouse) Project managers Security-specialisten	ICT Overheid Financiële sector
Financieel	Actuarissen Fiscalisten (Register-)accountants Controllers	Overheid Financiële dienstverlening Grote bedrijven
Medisch	Bepaalde medisch specialisten: Bedrijfsartsen, verzekeringsgeneeskundigen, specialisten ouderengeneeskunde, psychiaters, sociaal geneeskundigen	GGZ VVT Arbo-dienstverleners UWV

Econometrische modellen duiden op mogelijke problemen in de personeelsvoorziening in een aantal beroepen op **lager niveau**. Prognoses over het al of niet ontstaan van krapte zijn op deze niveaus het meest onzeker. Er komt bijvoorbeeld in de metaal op dit niveau wel een behoorlijke vervangingsvraag aan vanwege de vergrijzing, maar veel hangt ook af van het aantrekken van de economie. Elders, bijvoorbeeld in logistieke functies, is het eventueel ontstaan van knelpunten ook afhankelijk van de mate waarin werkgevers kunnen beschikken over andere groepen werknemers (bv. moe-landers). Conclusie zou dus kunnen zijn dat er op middellange termijn tekorten kunnen ontstaan in deze beroepen als de economie substantieel aantrekt en/of het aanbod vanuit andere groepen achterblijft. Deels gaat het

overigens om functies op de grens tussen lager en middelbaar niveau, bijvoorbeeld in de bouw en de metaal. Daarvoor is juist wel een specifieke opleiding vereist.

Ook op **middelbaar niveau** gaat het voor het grootste deel om technische functies. Baanopeningen worden voornamelijk veroorzaakt door vervangingsvraag. In de cijfers is doorgaans niet te zien welk mbo-niveau gevraagd wordt. Vanuit verschillende sectoren komt wel het signaal dat het gevraagde opleidingsniveau geleidelijk aan verschuift naar de hogere mbo-niveaus, naar mbo-niveau 3 en zelfs niveau 4 of hbo. Dat komt door de steeds verdergaande automatisering en innovatie, waardoor er minder mensen voor het 'gewone' werk nodig zijn en juist meer mensen die hele processen kunnen overzien en die kunnen omgaan met de modernste technieken. Meer in het algemeen worden taken complexer, ook in beroepen waar automatisering geen hele grote rol speelt; dat vraagt om een bepaald werk- en denkniveau. Overigens gaat deze ontwikkeling wel heel geleidelijk.

Ook op de **hogere en wetenschappelijke niveaus** gaat het in veel gevallen om technische functies, maar hier zien we ook in andere vakgebieden de komende jaren krapte ontstaan (of voortbestaan): ICT, financieel, medisch, onderwijs. Meer dan in het middelbare en lagere segment zien we hier bij sommige functies ook een behoorlijke uitbreidingsvraag. Zo groeit de vraag naar hbo'ers en wo'ers in sommige technische beroepen vanwege de voortgaande innovatie. Overigens gaat het bij de toekomstige krapteberoepen nog steeds om specifieke technische functies. Er lijkt dus ook de komende jaren geen sprake van een generiek tekort aan technici. Zeker op hoger en wetenschappelijk niveau zijn de beschikbare prognoses vaak behoorlijk grofmazig. Kleinere beroepsgroepen waar zich mogelijk ook problemen in de personeelsvoorziening gaan voordoen komen hiermee in dit overzicht niet per se in beeld (de zeer specialistische functies).

4. Gebruiksmogelijkheden

De overzichten met krapteberoepen bieden goede aanknopingspunten voor het voeren van arbeidsmarktbeleid. Meer concreet zien we bijvoorbeeld de volgende mogelijkheden:

- Allereerst maakt het de (toekomstige) tekorten waar in veel sectoren over wordt gesproken concreter, doordat deze analyse bewust op het niveau van beroepen is uitgevoerd. Het biedt aanknopingspunten bij de uitvoering van sectorplannen, bijvoorbeeld in het kader van Van-werk-naar-werktrajecten.
- Het overzicht is te gebruiken in de studiekeuzevoorlichting aan jongeren. Juist mensen die aan het begin staan van hun studieloopbaan zijn gebaat met een zo helder mogelijk overzicht van waar er in de toekomst met name krapte wordt verwacht, en dus waarschijnlijk goede baanmogelijkheden liggen. Het overzicht laat zien dat het hier gaat om hele specifieke segmenten van de arbeidsmarkt. Ook binnen de techniek gaat het om hele specifieke functies (vooral in de metaal, werktuigbouw, elektrotechniek, chemische/procestechniek).
- Ook mensen die bijvoorbeeld vanwege de crisis of bezuinigingen op zoek moeten naar ander werk en weer willen gaan studeren zien met deze lijst waar zich de beste arbeidsmarktkansen voordoen. Het vergt echter wel vaak een investering van meerdere jaren, waardoor dit niet voor iedereen een aantrekkelijke of haalbare optie zal zijn. Wanneer mensen de beschikking hebben over een ontslagvergoeding (of straks: een transitiebudget) kunnen zij deze aanwenden voor de kosten van de scholing.
- Met name voor mensen in aanpalende beroepen liggen er mogelijkheden tot omscholing. Werkgevers hebben hiermee aanknopingspunten om hun zittend personeel, door middel van scholing, inzetbaar te houden voor de toekomst. Met name voor werkzoekenden en met werkloosheid bedreigde werknemers in aanpalende beroepen zijn er waarschijnlijk goede mogelijkheden na een relatief korte scholing aan de slag te gaan in deze beroepen. Dat gebeurt op dit moment ook al.
- Een ander aanpassingsmechanisme voor werkgevers als zij geen mensen kunnen vinden is het werk anders organiseren. Werknemers in tekortberoepen zijn wellicht te ontlasten als zij relatief gemakkelijke taken kunnen afstoten en zich meer kunnen richten op het meer specialistische werk.
- Inzicht in krapteberoepen biedt waardevolle input voor regionale arbeidsmarktagenda's of marktbeperkingsplannen van werkgeversservicepunten, bijvoorbeeld voor het bepalen van

speerpuntsectoren. De genoemde segmenten verdienen die prioriteit: omdat daar knelpunten liggen en kansen op omscholing. Belangrijk is daarbij wel eerst te checken of zich in de betreffende regio daadwerkelijk tekorten voordoen: er zijn immers regionale verschillen. Hier ligt dus een uitdaging voor (regionale) arbeidsmarktpartijen.

Het gaat in veruit de meest gevallen om beroepen waarvoor een behoorlijke opleiding is vereist. Niet iedereen is dus zomaar geschikt of snel geschikt te maken voor deze functies. Het is waarschijnlijk ook niet voor niets dat er sprake is van een krappe arbeidsmarkt. Het ontwikkelen van VWNW-trajecten of instroomprojecten naar deze beroepen is dus niet per se eenvoudig. Daarbij geldt bovendien dat werkgevers altijd de afweging zullen maken welke oplossing voor hen het meest aantrekkelijk is en de minste kosten en inspanningen met zich meebrengt. Bij scholingstrajecten moeten werkgevers bijvoorbeeld investeren in de kosten van scholing en begeleiding. Dit maakt een goede selectie en voorlichting essentieel: affiniteit met het werk (bijvoorbeeld techniek of ICT) en een zeker werk- en denkniveau zijn absolute vereisten. Wanneer daar bij de selectie van kandidaten niet aan wordt voldaan, geeft dit een behoorlijk afbreukrisico. Desondanks zien we bij het maken van de sectorbeschrijvingen inspirerende voorbeelden van scholingsprojecten voor bijvoorbeeld zij-instromers. Juist vanwege het belang van een goede aansluiting tussen functies en kandidaten kennen deze projecten vaak een niet heel grote schaal.

Tenslotte: Van-werk-naar-werk-activiteiten of instroomprojecten voor werkzoekenden hoeven zich niet per se te richten op beroepen met een krappe arbeidsmarkt om succesvol te zijn. De overstap is waarschijnlijk veel makkelijker naar 'aanpalende' beroepen waar zich geen tekorten voordoen, maar mogelijk wel veel baanopeningen kunnen zijn. Weliswaar is er voor die beroepen meer aanbod voor vacatures, en dus meer concurrentie, maar de overstap kan makkelijker zijn als het gaat om beroepsgroepen die qua werkinhoud en gevraagde competenties aansluiten op de ervaring en het profiel van boventallig personeel of werkzoekenden. Dit verschilt uiteraard van geval tot geval. Het is daarom niet zomaar mogelijk om een algemene lijst te maken van kansrijke beroepen. UWV gaat de komende tijd wel samen met een aantal sectoren kijken of hier een set van arbeidsmarktinformatie over te leveren is. Daarnaast gaat UWV de komende tijd verder met het updaten en verder verfijnen van het inzicht in beroepen met een krappe arbeidsmarkt.

Colofon

Uitgave

UWV Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Auteurs

Mechelien van der Aalst

Inlichtingen

Mechelien.vanderaalst@uwv.nl, 020 7524115

Kees.vanuitert@uwv.nl, 020 7524116

UWV © 2014

Bijlage 1 Bronnen van UW

Spanningsindicator

De spanningsindicator die UWV WERKbedrijf heeft ontwikkeld geeft een indicatie van een krappe of ruime arbeidsmarkt. Deze indicator deelt het aantal openstaande vacatures in de markt door het aantal korter dan een half jaar ingeschreven niet-werkende werkzoekenden in een bepaald beroep. Het aantal openstaande vacatures is gebaseerd op Jobfeed. Dit bestand met internetvacatures is ontdubbeld, herwogen en opgehoogd naar het totaal aantal openstaande vacatures volgens het CBS. Als er veel vacatures zijn en er weinig kortdurend ingeschreven werkzoekenden staan ingeschreven is sprake van een krappe arbeidsmarkt. Als het omgekeerde het geval is, is er sprake van een ruime arbeidsmarkt. Hierbij worden de volgende grenswaarden aangehouden:

Groter dan 2	zeer krap
1,5 – 2	krap
1-1,5	gemiddeld
0,5-1	ruim
Minder dan 0,5	zeer ruim

Gekeken is naar de beroepen waarvoor er gemiddeld tenminste 100 openstaande vacatures waren.

Verhouding aantal vacatures en CV's op werk.nl

Sinds 2013 zijn werkzoekenden met een WW-uitkering verplicht ook een actueel CV op werk.nl te plaatsen. Ook sommige gemeenten verplichten hun bijstandsgerechtigden een actief CV op werk.nl te hebben. Andere werkzoekenden kunnen dit op vrijwillige basis doen. Eind 2013 stonden op werk.nl ruim 417 duizend CV's. Bijna tweederde daarvan heeft meer dan één zoekberoep. Maximaal kan iemand in zijn CV drie zoekberoepen presenteren waarop hij gevonden kan worden. Het aantal CV's is dus altijd groter dan het aantal werkloze werkzoekenden met een WW-uitkering. Bij de spanningsindicator wordt uitgegaan van één zoekberoep, door CV's te tellen op werk.nl nemen we dus meerdere zoekberoepen mee.

Tegenover deze CV's stonden bijna 40 duizend vacatures op werk.nl die vindbaar waren voor de werkzoekenden. Deze vacatures zijn een optelling van vacatures die zelf door werkgevers op werk.nl zijn gezet, vacatures die door de werkgeversservicepunten zijn verzameld en doorgezet op werk.nl en de vacatures die via Jobfeed zijn gegenereerd door te zoeken op het internet. Het gaat dus niet alleen om vacatures die bij UWV zijn gemeld. Het aantal vacatures is nu geen schatting van het totale aantal vacatures op de arbeidsmarkt maar een meting via de grootste vacaturesite van Nederland. Op basis van deze bron is een ratio te berekenen voor het aantal CV's per vacature (stand ultimo december). Bij een ratio kleiner dan 5 gaan we uit van een krappe arbeidsmarkt (mits het aantal openstaande vacatures minimaal 100 bedraagt). Bij een ratio kleiner dan 1 is sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt.

Uitstroom naar werk vanuit WW

De WW-data van de afdeling Arbeidsmarktinformatie van UWV bieden de mogelijkheid te differentiëren naar het zoekberoep van werkzoekenden. Dit is het eerste beroep waarvoor mensen bemiddeld willen worden. Voor elke beroepsgroep is berekend hoe groot de uitstroom naar werk vanuit de WW bedraagt, als een bepaald percentage per maand. De gemiddelde uitstroom naar werk in 2013 was 4,6% per maand. Als mensen met een bepaald bemiddelingsberoep vaker dan gemiddeld uitstromen naar werk ondersteunt dit een mogelijke krapte op de arbeidsmarkt voor dit beroep (mits er sprake is van enig WW-volume: tenminste 50). Het blijft echter een indicatie, aangezien niet bekend is of mensen ook daadwerkelijk in dit beroep aan de slag gaan. De hervattingsquote WW is daarom gebruikt als controle op de beide andere bronnen.

Bijlage 2 Sectorale rapporten

- Arbeidsmarktmonitor Medisch Contact. 4^e kwartaal 2013.
- AZW/Panteia. Arbeidsmarktprognoses van VOV-personeel in zorg en welzijn 2013- 2017. Augustus 2013.
- A+O Metalektro/ROA. Arbeidsmarktmonitor oktober 2013.
- Capaciteitsorgaan. Capaciteitsplan 2013. Oktober 2013.
- CentERdata. De toekomstige arbeidsmarkt voor onderwijspersoneel 2013-2025. Oktober 2013.
- CPB. Arbeidsmarkt leraren: aanpassingsmechanismen en aangrijpingspunten voor beleid. Oktober 2013.
- Fundeon. Rapportage Arbeidsmarkt- en onderwijsinformatie . April 2014.
- ITS/OTIB. Trends en ontwikkelingen in de technische installatiebranche 2014
- Ministerie van OCW/ITS. Arbeidsmarktbarometer po, vo en mbo 2012/2013. Oktober 2013.
- Nederland ICT. ICT-marktmonitor 2013.
- OOM/Cinop, Monitor rapport OOM. Arbeidsmarkt, onderwijs en bijscholing, november 2013.
- Regiegroep Chemie/DUO Marketresearch. Rapportage behoefte aan chemisch, procestechnisch en laboratoriumpersoneel op de arbeidsmarkt. Juni 2013.
- Sectorplan procesindustrie. November 2013.
- Sectorplan bouw en infra. December 2013.
- Stichting Food & Feed Noordoost Brabant. Food & Feed in beeld, arbeidsmarktanalyse food en feed Noordoost Brabant. December 2013.
- VTL/Ecorys. Arbeidsmarkt- en Onderwijsinformatie Transport & Logistiek. Rapportage 2013-2014. December 2013.